

PATRYK BARSZCZ

Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie

Główny Urząd Statystyczny w Warszawie

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4025-8255> * patrykbarszcz11@gmail.com

Zgłoszono: 14.11.2020; recenzowano: 16.02.2021; zaakceptowano do publikacji: 15.04.2021

ZNALEŹĆ MIŁOŚĆ W TELEWIZJI...
ALTERNATYWNE METODY POSZUKIWANIA PARTNERA ŻYCIOWEGO
W DOBIE SPOŁECZEŃSTWA PONOWOCZESNEGO.
CASUS TELEWIZYJNYCH PROGRAMÓW RANDKOWYCH

SEARCHING FOR LOVE ON TV.
ALTERNATIVE METHODS OF SEARCHING FOR A LIFE PARTNER
IN POST-MODERN SOCIETY. THE PHENOMENON OF DATING GAME SHOW

Abstract

This article presents the phenomenon of dating game shows discussing selected examples of shows in the context of transformations taking place in different spheres of social life and characteristic of the current post-modern society. The said transformations are also affecting romantic relationships, which are marked by a growing interest of singles in alternative methods of searching for a life partner. One of these methods involves participating in dating game shows that have recently enjoyed a rising popularity. The article also presents and compares the ways of establishing romantic relationships between women and men both in the past decades and today. The aim of the article is to present dating game shows as one of the modern alternative methods of searching for love and establishing romantic relationship in the 21st century.

Keywords: dating game shows, post-modern society, date, singlism

Abstrakt

W niniejszym artykule przedstawiono casus wybranych telewizyjnych programów o tematyce randkowej. Zagadnienie to zostało omówione w kontekście zachodzących przemian w różnych sferach życia społecznego cechujących współczesne społeczeństwo ponowoczesne. Przeobrażenia te nie ominęły także płaszczyzny relacji interpersonalnych, gdzie można zaobserwować wzmożone zainteresowanie osób żyjących w pojedynkę alternatywnymi sposobami poszukiwania partnera życiowego. Jedną z takich metod jest uczestnictwo w zyskujących w ostatnim czasie na popularności telewizyjnych

programach randkowych. W pracy zilustrowano i porównano także metody i techniki nawiązywania miłosnych relacji interpersonalnych pomiędzy kobietą a mężczyzną na przestrzeni minionych dziesięcioleci oraz we współczesności. Celem artykułu było ukazanie telewizyjnych programów randkowych jako jednej z nowoczesnych i alternatywnych metod poszukiwania miłości i nawiązywania bliskich kontaktów intymnych w XXI wieku.

Słowa kluczowe: telewizyjne programy randkowe, społeczeństwo ponowoczesne, randka, singlizm

WPROWADZENIE – CECHY SPOŁECZEŃSTWA PONOWOCZESNEGO

W literaturze socjologicznej coraz częściej XXI wiek, czy też współczesność, bywa określany przez socjologów, a nade wszystko przez badaczy należących do nurtu postmodernistycznego¹, terminem „późnej nowoczesności” czy też „epoki ponowoczesnej” (Sztompka 2017, 575). W tym kontekście dla określenia współczesnego społeczeństwa używa się takich synonimicznych sformułowań jak: społeczeństwo ponowoczesne, społeczeństwo informacyjne, społeczeństwo konsumpcyjne, społeczeństwo postindustrialne, postmodernizm (Giddens 1990b). Koncepcja późnej nowoczesności jest współcześnie przedmiotem rozważań kilku naukowców, a w niniejszym artykule zostanie ukazana na przykładzie trzech socjologów: Zygmunta Baumana, Anthony’ego Giddensa, Ulricha Becka (Beck, Giddens i Lash 1994; Barszcz 2017a). Badacze ci prezentują pogląd, że nowoczesność bynajmniej nie przeminęła, lecz wprost przeciwnie, jest dostrzegalna we współczesnych społeczeństwach w jeszcze bardziej wyrazistych formach, niż miało to miejsce w przeszłości (Giddens 1990, 3)

Polski socjolog i filozof Zygmunt Bauman dla określenia rzeczywistości ponowoczesnej używa pojęć „płynne życie” oraz „płynna nowoczesność”. Terminy te ściśle ze sobą współbrzmia i podlegają procesowi wzajemnej stymulacji (Bauman 2007, 5). Jedną z najbardziej charakterystycznych cech ponowoczesności jest całkowite oddanie konsumpcji. Wyraża się to ciągłym pragnieniem zdobywania coraz większej ilości dóbr w coraz krótszym czasie (Bauman 2007, 126). Innymi słowy, płynne życie bywa także utożsamiane z egzystencją pełną niepokoju i niepewności, gdzie nic nie jest klarowne i oczywiste. Taki styl życia wywołuje w ludziach wiele obaw, a jego najbardziej dojmującym przejawem jest lęk o to, żeby w żadnej sytuacji nie dać się zaskoczyć i by zawsze nadążyć za szybkim tempem zdarzeń (Bauman 2007, 6).

Według współczesnego brytyjskiego socjologa Anthony’ego Giddensa epokę ponowoczesności charakteryzują cztery główne procesy społeczne: rozwój kapitalizmu, wzrost uprzemysłowienia, poszerzenie zakresu administracyjnego nadzoru nad ludźmi oraz kształtowanie się państwa narodowego. Warto dodać, że Giddensowska wizja nowoczesności stanowi wielowarstwowe ujęcie sekwencji zmian w obszarach: ekonomicznym, społecznym, politycznym, interpersonalnym czy jednostkowym (Giddens 1987, 25).

¹ Do postmodernistów zaliczani są m.in. następujący przedstawiciele nauk humanistycznych: Z. Bauman, J. Derrida, M. Foucault, R. Rorty, J. Baudrillard., P. Feyerabend, J.F. Lyotard.

Niemiecki socjolog Ulrich Beck uważał, że główną cechą epoki ponowoczesnej jest pojawienie się nowych form ryzyka. W tym kontekście termin ten utożsamiany jest ze społeczeństwem ryzyka, a owe ryzyko jest odnoszone do kontaktu z otoczeniem cywilizacyjnym bądź technicznym, którego twórcą jest sam człowiek. Należy zasygnalizować, że ryzyko to jest trudne do zobrazowania, ponieważ ludzie zdają sobie z niego sprawę dopiero po fakcie, np. po zamachu terrorystycznym na World Trade Center czy po wybuchu elektrowni w Czarnobylu (Beck 1986).

1. HISTORIA RANDKOWANIA W POLSCE

Jak zwykł mawiać amerykański pisarz Ernest Hemingway, „Żaden człowiek nie jest samoistną wyspą: każdy stanowi ułamek kontynentu, część lądu” (Hemingway 2000). Każdy człowiek potrzebuje miłości, kontaktów międzyludzkich i bliskiej relacji interpersonalnej z drugim człowiekiem. To pragnienie towarzyszyło ludziom egzystującym kilka wieków temu i tym żyjącym współcześnie.

W minionych stuleciach, aż do XIX wieku, przyszli małżonkowie nie mieli sposobności by chodzić na randki, dzięki którym mogliby lepiej się poznać i oszacować, czy mają szansę na nawiązanie bliższej relacji miłosnej, ponieważ decyzje matrymonialne były z góry ustalone, a małżeństwa aranżowane przez rodziców nowożeńców (Hirt 2020). Niestety, o zawarciu małżeństwa nie decydowały uczucia, tylko interes danej rodziny, a małżeństwa wówczas zawierane miały charakter wyłącznie ekonomiczny (Szarota 2011, 11-13). W początkowym etapie historii randkowania, w XIX stuleciu, nieodzownie były one kojarzone ze sztywnymi normami i zasadami dotyczącymi pory spotkania, długości trwania randki oraz miejsca odwiedzin (Barszcz 2020b). Po umówieniu spotkania za pośrednictwem swatki, kawaler mógł odwiedzić dziewczynę w jej domu (Szarota 2011, 16).

Historia randkowania w Polsce wbrew pozorom nie jest bardzo odległa i sięga dopiero XX wieku, a mówiąc bardziej precyzyjnie, randkowanie jako zwyczaj pojawiło się w Polsce zaledwie 80 lat temu. Niestety badaczom nie udało się ustalić, kto pierwszy umówił się na randkę (Szarota 2011, 11). W latach 20. i 30. XX wieku zakochani zyskali większe możliwości i mogli spotykać się bez obecności rodziców i starszych przyzwoitek w miejscach publicznych, takich jak: kawiarnie, restauracje, kluby, kasyna (Szarota 2011, 23-26).

W nieco późniejszym okresie w czasach II wojny światowej i okupacji rzeczywistość z pewnością nie sprzyjała randkowaniu. Jednak ludzie ciągle nawiązywali nowe znajomości, zakochiwali się i wchodzili w związki. Niestety, w czasach wojennych wiele par zostało rozdzielonych, głównie za sprawą wyjazdu żołnierzy w celu podjęcia działań militarnych czy też w wyniku śmierci poniesionej na polu walki. Po zakończeniu wojny wiele osób musiało się zmagać z trudem życia w pojedynkę. W tym okresie popularność zyskały także ogłoszenia i biura matrymonialne (Hirt 2020).

W następnej epoce – w okresie PRL-u – nastąpił prawdziwy rozkwit randkowania. Niezwykle popularnym miejscem spędzania wolnego czasu przez młodzież w PRL-u, a co za tym idzie okazją na poznanie nowych osób, były także prywatki (Barszcz 2020b, 45).

2. ZWYCZAJE RANDKOWANIA W POLSCE W PRZESZŁOŚCI A WSPÓŁCZEŚNIE

Niewątpliwie jedną z najważniejszych cech randkowania w przeszłości, w odróżnieniu od współczesnych form nawiązywania flirtu, było to, że inicjatywa należała wyłącznie do mężczyzn. To oni musieli wykonać tzw. pierwszy krok i zainicjować znajomość z kobietą, zapraszając ją osobiście na spotkanie, najczęściej na uroczystą kolację do restauracji, na dancing, do teatru czy też do kina. Mężczyzna był zobowiązany, by przyjść po swoją wybrankę i razem z nią udać się na miejsce randki. Współczesne spotkania damsko-męskie odróżnia poniekąd także sposób zachowania ich uczestników, a przede wszystkim mężczyzn (Barszcz 2020, 46). Wydaje się, że można zaryzykować twierdzenie, że w przeszłości cechowała ich większa elegancja w ubiorze, zachowaniu oraz stylu bycia (Porady.sympatia.onet.pl 2020). Ponadto, na początku każdego spotkania zalecający się kawalerowie wręczali swojej ukochanej kobiecie jakiś upominek – najczęściej kwiaty czy czekoladki, okazując jej tym samym szacunek i uczucie. Współcześnie wydaje się, że ten gest gdzieś zaginął, a kobiece i męskie normy zachowania ulegają rozluźnieniu i stają się znacznie mniej sformalizowane (Barszcz 2020b, 46).

Naturalnie, autor artykułu daleki jest od deprecjonowania kultury w zachowaniu współczesnych mężczyzn, niemniej jednak wydaje się, że w przeszłości znacznie częściej przypominali w zachowaniu dżentelmenów niż współcześnie. Warto podkreślić, że każda randka kończyła się odprowadzeniem kobiety przez mężczyznę do jej domu. Z pewnością odmienny jest także współczesny stosunek młodych ludzi do obrzędu zaręczyn i okresu narzeczeństwa.

Inną, niezwykle romantyczną tradycją było pisanie przez mężczyzn listów miłosnych do ukochanych kobiet. Wydaje się, że współcześnie ta piękna tradycja odeszła już do przeszłości. W przeszłości – przed erą internetowych portali randkowych – mniej więcej do końca pierwszej dekady XXI wieku niezwykle popularne było nawiązywanie relacji damsko-męskich za pośrednictwem ogłoszeń i biur matrymonialnych. Pierwsze biura matrymonialne powstały już w XIX wieku (Hirt 2020). Osoba samotna chcąc poznać osobę płci przeciwnej udawała się do biura matrymonialnego i po uiszczeniu opłaty nabywała abonament na kilka miesięcy. W tym czasie otrzymywała przygotowane dla niej przez specjalistów (psychologów) oferty kandydatów. Działalność takich biur polegała na kojarzeniu osób płci przeciwnej na podstawie podobnych cech osobowości, wyznawanych wartości oraz atrakcyjności fizycznej (Polskie-usługi.eu 2020). Dziś, głównie za sprawą portali randkowych, biura matrymonialne są traktowane jak relikty przeszłości, jednakże niektóre z nich nadal z powodzeniem świadczą swoje usługi (Michalik 2018).

Wydaje się, że randki w XXI wieku odróżnia od intymnych spotkań o charakterze miłosnym w minionych dekadach także samo nazewnictwo i charakter spotkania. W przeszłości intymne spotkania kobiety z mężczyzną miały bardziej podniosły charakter i były wprost nazywane randką, dzisiaj *tete-a-tete* pomiędzy osobami płci przeciwnej coraz częściej przyjmuje dość niezobowiązująco brzmiące nazewnictwo, jak choćby „ustawienie się na mieście”, „wspólna kawa” „wypad na pizzę czy do kina”. Co więcej, inna też była częstotliwość takich spotkań. Współcześnie ludzie rzadziej się kontaktują bezpośrednio, twarzą w twarz, np. podczas spotkań w kawiarni czy restauracji, gdyż nawiązują ze sobą kontakt za pośrednictwem Internetu, poprzez komunikatory internetowe, portale społecznościowe czy też drogą telefoniczną lub sms-ową. Wprawdzie szereg nowinek technologicznych wprowadzonych w XXI stuleciu umożliwia nawiązanie kontaktu z osobą z dowolnego miejsca globu i o dowolnej porze dnia i nocy, jednakże niesie to za sobą także negatywne konsekwencje, gdyż podczas rozmowy wirtualnej niemożliwe staje się okazywanie tyłu gestów i emocji co podczas rozmowy w cztery oczy (Papilot.pl 2020).

3. FAZY ROZWOJU RELACJI PRZEDŚLUBNEJ

Należy zasygnalizować, że tak rygorystyczne zasady dotyczące randek obowiązywały wyłącznie w Polsce. W USA (w latach 20. i 30. XX wieku) jak i w krajach Europy Zachodniej (w latach 50. i 60. XX wieku) spotkania o charakterze miłosnym cechowała większa wolność i swoboda (Szarota 2011, 24).

Jak podaje P. Kryczka, na początku lat 50. XX wieku dużą popularnością wśród studentów amerykańskich college'ów cieszyło się zjawisko „chodzenia ze sobą”. Jego pierwszą fazą był tzw. „dating”, czyli pierwsza randka, mająca charakter niezobowiązującej relacji interpersonalnej dwojga młodych osób płci przeciwnej. Należy zaznaczyć, że takie jednorazowe spotkanie nie pociągało za sobą żadnych zobowiązań do kontynuowania znajomości w przyszłości i nie było traktowane jako wstęp do trwałej relacji miłosnej. Jednakże, wraz z rozwojem znajomości i pod wpływem zaangażowania emocjonalnego, wzajemnych preferencji czy też zapewnienia sobie wyższej oceny w środowisku, dating może przejść do kolejnej fazy relacji zwanej „steady going”, czyli chodzenia na stałe, a następnie może przerodzić się w etap zalotów, oficjalnych zaręczyn czy nawet zakończyć się zawarciem związku małżeńskiego (Kryczka 2007, 50). Współcześnie coraz częściej okres narzeczeństwa jest pomijany i zastępowany przez etap związku zwany „chodzeniem ze sobą”. W opinii M. Kosewskiej geneza tego pojęcia sięga lat 50. XX wieku i stanowi jeden z „wynalazków” emancypującej się młodzieży. Młodych ludzi w owych czasach charakteryzowała przebojowa i buńczuczna obyczajowość, przejawiającą się m.in. w tym, że sami narzucali sobie pewne wzorce zachowań w kontekście relacji miłosnych. Z jednej strony, za sprawą przedłużającego się okresu kształcenia w koedukacyjnych placówkach oświatowych, wykrystalizowały się więzi koleżeńskie, z drugiej zaś osłabieniu uległy sformalizowane reguły zawierania relacji

interpersonalnych. Według tej badaczki owe nieformalne relacje są następstwem zaniku tradycji zaręczyn i etapu narzeczeństwa w związku (Kosewska 2003, 105).

E. E. LeMasters wyszczególnił pięć faz rozwoju znajomości przedślubnej. Pierwsza z nich określana mianem znajomości grupowej cechuje się wspólnym uczestnictwem w grupie rówieśniczej, w której przeważają kontakty koleżeńskie. Drugim etapem relacji przedślubnej jest tzw. chodzenie ze sobą. W tym stadium kluczowe są kontakty wyłącznie we dwoje. Warto zasygnalizować, że w tej fazie partnerzy nie przejawiają intencji zawarcia związku małżeńskiego. Następną fazą – chodzenie ze sobą na poważnie – rozpoczyna się deklaracją osób tworzących związek, że będą traktować partnera jako stałego towarzysza życia. Na tym etapie znajomości pojawiają się nowe formy kontaktów, takie jak: rozpoczęcie współżycia seksualnego czy rozmowy o planowanym małżeństwie. Czwarte stadium określane bywa terminem „prywatne porozumienie”. Ten etap relacji charakteryzuje się planowaniem działań na rzecz przyszłego związku małżeńskiego oraz informowaniem rodziców o decyzji zakochanych osób. Ostatni etap – oficjalne narzeczeństwo – rozpoczyna się zaręczynami. Jest to okres, w którym narzeczeni prowadzą regularne życie intymne, coraz bardziej zaawansowane przygotowania do ślubu, a także wspólnie uczestniczą w oficjalnych uroczystościach rodzinnych. Należy podkreślić, że pięciofazowa znajomość przedślubna nie przebiega w jednakowy sposób wśród wszystkich par tworzących bliską relację miłosną, lecz jest uzależniona od wielu czynników osobowościowych partnerów oraz od ich dojrzałości emocjonalnej, fizycznej, społecznej, prawnej oraz ekonomicznej do zawarcia małżeństwa (LeMasters 1957, 83-85).

Według F. Adamskiego zawarcie związku małżeńskiego stanowi etap końcowy formowania się bliskiej relacji interpersonalnej dwojga ludzi i jest on poprzedzony fazą wyboru partnera oraz zalotami. Określa on fazę zalotów jako okres od chwili poznania się i zainteresowania sobą partnerów aż do zaangażowania się w relację miłosną (Adamski 2002, 7). Zaloty mają na celu wzbudzenie zaangażowania uczuciowego pomiędzy partnerami. Zaangażowanie uczuciowe można scharakteryzować za pomocą pięciu cech: przeświadczenie obojga partnerów o chęci kontynuowania związku, wykluczenie alternatywnych związków, ograniczenie aktywności jednostki w celu dostosowania się do społecznych oczekiwań kierowanych wobec pary, poczucie przywiązania oraz gotowość do zaakceptowania pewnych norm zachowania. Siła zaangażowania partnerów w każdą relację jest mierzona na podstawie następujących proberzy: okres trwania związku, siła uczuć i wsparcia, jakimi każdy z partnerów obdarza drugiego, oraz priorytety osób tworzących relację (Wojciszke 1993, 15).

Jedną z pierwszych typologii związków przedmałżeńskich można odnaleźć w publikacji autorstwa Z. Tyszki *Socjologia rodziny*. Badacz ten dokonał charakterystyki i klasyfikacji relacji przedmałżeńskich na dwa podstawowe typy: związki koleżeńskie, które nie zmierzają do zaślubin, i związki przedmałżeńskie, których następstwem jest zawarcie małżeństwa. Należy zasygnalizować, że w niniejszej typologii etap „chodzenia ze sobą” stanowi związek przedmałżeński i jest traktowany jako nieformalna instytucja towarzyszenia sobie. Co ważne, stadium to nie

zakłada perspektywy zmiany stanu cywilnego, a w pewien sposób nawet wyklucza takie rozwiązanie. Według Z. Tyszki „chodzenie ze sobą” jako luźny związek koleżeński może przyjąć jedną z trzech głównych form: sympatię dwojga osób bez podejmowania współżycia seksualnego, relację romantyczną wraz ze współżyciem płciowym jako wyrazem ekspresji uczuć, a także wspólne spędzanie wolnego czasu i regularne kontakty seksualne. Relacją miłosną prowadzącą natomiast do wstąpienia w związek małżeński jest tzw. chodzenie „na poważnie”. Ta faza związku stanowi współczesną namiastkę narzeczeństwa (Tyszka 1974, 140).

4. METODOLOGIA

W niniejszej pracy zastosowano metodę *case study* (analiza poszczególnego przypadku) należącą do jakościowych metod badawczych. Badanie przeprowadzono w oparciu o technikę analizy treści. Według E. Babbie’ego technika ta należy do badań niereaktywnych i umożliwia badaczowi poznanie rzeczywistości społecznej z dystansu, nie oddziałując na nią (Babbie 2013, 356). Analiza treści jest badaniem zarejestrowanych ludzkich przekazów. Do form emisji adekwatnych do takiego badania należą: książki, czasopisma, programy telewizyjne, strony www, wiersze, piosenki, obrazy, listy, e-maile itp. (Babbie 2013, 358).

W niniejszej pracy technika ta została zastosowana do analizy treści medialnych dotyczących programów randkowych emitowanych w telewizji. Eksploracją objęte zostały strony internetowe poszczególnych programów randkowych, profile społecznościowe, a także artykuły prasowe.

Analiza przypadku stanowi badanie empiryczne, którego celem jest zgłębienie współcześnie zachodzącego zjawiska społecznego zwanego *case’em* w kontekście zastanej rzeczywistości (Yin 2015, 48). Studium przypadku jako metoda badawcza jest stosowane w różnych sytuacjach społecznych, na przykład aby zdobyć i poszerzyć wiedzę na temat jednostek, grup społecznych, organizacji czy innych zjawisk społecznych i politycznych itp. Metoda ta znajduje powszechne zastosowanie w wielu naukach humanistycznych jak i społecznych, m.in. w socjologii, politologii, pracy socjalnej, psychologii czy antropologii. Zastosowanie tej metody badawczej jest szczególnie użyteczne i pożądane w sytuacji, gdy chce się zrozumieć integralność zachodzących zjawisk społecznych. Do głównych celów analizy studium przypadku należy skupienie uwagi na poszczególnym, pojedynczym badanym przypadku i możliwie jak najlepsze zobrazowanie pewnego „przypadku”, przy równoczesnym zachowaniu holistycznej perspektywy oraz kontekstu rzeczywistości (Yin 2015, 36). Metoda ta stanowi dogłębną eksplorację konkretnego zjawiska społecznego, a także gruntowną analizę przypadku, celów, motywów, działań i założeń. Analiza *case study* jest najczęściej stosowana, gdy badacz chce lepiej zrozumieć zachodzące procesy społeczne, dokonać opisu nieszablonowych, unikatowych zjawisk, zdarzeń bądź procesów, a także przeprowadzić obszerną analizę badanego zjawiska (Naukowiec.org 2021).

Ukazany w niniejszej pracy problem badawczy lokuje się w problematyce socjologii relacji interpersonalnych i obejmuje zagadnienie przeobrażeń zachodzących w nawiązywaniu bliskich relacji miłosnych na przestrzeni ostatnich dziesięcioleci. Intencją autora była odpowiedź na następujące pytania badawcze: dlaczego Polacy coraz częściej poszukują miłości w alternatywny sposób, dlaczego decydują się na udział w telewizyjnych programach randkowych, jakie motywy nimi kierują? Autor pragnął zwrócić uwagę na rosnącą z roku na rok popularność nawiązywania relacji miłosnych w alternatywny sposób, tj. za pomocą internetowych portali i aplikacji randkowych, telewizyjnych programów randkowych oraz Speed Datingu. Jako casus niestandardowych metod inicjowania kontaktów z płcią przeciwną zostały przedstawione w niniejszej pracy telewizyjne programy randkowe. Celem podjętych badań było ukazanie telewizyjnych programów randkowych jako jednej z nowoczesnych i alternatywnych metod poszukiwania miłości i nawiązywania bliskich kontaktów intymnych w XXI stuleciu.

5. TELEWIZYJNE PROGRAMY RANDKOWE

W epoce singli, jak nazywany jest XXI wiek, stacje telewizyjne dostosowują się do istniejących realiów społecznych i coraz częściej decydują się na realizację programów rozrywkowych o tematyce randkowej. Cechą wspólną zaprezentowanych programów randkowych jest fakt, że uczestnicy nie wiedzą, kto poza nimi będzie uczestniczyć w randce. Biorąc pod uwagę tematykę poszczególnych telewizyjnych programów randkowych, autor dokonał następującej klasyfikacji:

- ✓ klasyczna sytuacja randki – uroczysta kolacja w restauracji; (Pierwsza randka);
- ✓ program dla seniorów (Sanatorium miłości);
- ✓ eksperyment społeczny (Ślub od pierwszego wejrzenia);
- ✓ program o tematyce ludowej (Rolnik szuka żony);
- ✓ randka z nieznanym (Randka w ciemno).

Niewątpliwie tematyka programów randkowych w telewizji stanowi pewne novum i są one obecne na ekranach telewizorów dopiero od niedawna, jednakże pierwszy program randkowy w telewizji – „Randka w ciemno” – został wyemitowany jeszcze w ubiegłym wieku, dokładnie w 1992 roku. Program ten był nadawany w TVP 1 w latach 1992-2005, a w roli prowadzących wystąpili: Jacek Kawalec (w latach 1992-1998) oraz Tomasz Kammel (1998-2005). Wyprodukowano 12 serii programu, w sumie 637 odcinków. Emisja jednego odcinka trwała ok. 50 minut. Teleturniej był transmitowany początkowo w piątkowe wieczory, a następnie w niedzielne popołudnia. Koncepcja programu zakładała wzajemne zapoznanie się dwóch nieznanymi dotąd osób – kobiety i mężczyzny, których oddzielał parawan. Zasady gry były następujące: podczas każdego odcinka widzowie mogli obejrzeć dwie randki, w pierwszej z nich wyboru partnera spośród trzech niewidocznych uczestników, oddzielonych parawanem, dokonywała kobieta po zadaniu 3 pytań, w drugiej spośród kobiet wybierał mężczyzna. Po podjęciu decyzji o wyborze jed-

nego z uczestników gry następował finał tej części programu, tj. osoba wybierająca była świadkiem prezentacji pozostałych dwóch osób biorących udział w teleturnieju, a następnie swojego wybranka/wybranki. Zwycięska para losowała główną nagrodę, którą była wspólna wycieczka krajowa lub zagraniczna (Forum.media2.pl 2020).

Zdjęcie 1. Kadr z programu „Randka w ciemno”.

Kilkanaście lat po zakończeniu emisji „Randki w ciemno” TVP zdecydowała się na projekcję innego programu o tematyce randkowej – „Pierwsza randka”. Program ten był emitowany w TVP 2 w czwartkowe wieczory w 2017 roku. Wyemitowano 2 serie programu (wiosną i jesienią 2017 roku), na które składały się 24 odcinki. Każdy odcinek trwał ok. 45 minut. Warto zaznaczyć, że „Pierwsza Randka” była oparta na brytyjskim formacie „First Date”, a lokalne wersje programu zostały wyemitowane w kilku krajach na świecie, m.in. w Kanadzie, Australii, Irlandii, Niemczech, Hiszpanii i oczywiście Wielkiej Brytanii (Brzezicki 2017). Każda z par została dobrana przez zespół ekspertów ze wsparciem psychologa. Koncepcja programu zakładała zapoznanie dwóch osób, które nigdy wcześniej się nie spotkały, poprzez zaproszenie ich na randkę na kolację do jednej z ekskluzywnych warszawskich restauracji. Po wzajemnym zapoznaniu się, para wybierała dania, kelnerzy serwowali posiłek, a zadaniem uczestników było w krótkim czasie dowiedzieć się jak najwięcej na swój temat. Przed wyjściem z restauracji uczestnicy programu mieli zdecydować, czy chcą się umówić na kolejne spotkanie (Onet.pl 2020a). Zdaniem autora pracy, program ten można uznać za jeden z najmniej kontrowersyjnych programów randkowych wyemitowanych w ostatnich latach w telewizji, gdyż spotkanie uczestników umawiających się na kolację z nieznaną osobą przypominało tradycyjną randkę.

Zdjęcie 2. Logo programu „Pierwsza randka”.

W 2014 roku TVP rozpoczęła emisję dokumentalnego programu rozrywkowego typu *reality show* „Rolnik szuka żony” opartego na formacie brytyjskim „The Farmer

wants a wife”. Program ten jest nadawany w niedzielne wieczory w TVP 1. Dotychczas widzowie mogli obejrzeć 7 sezonów programu, na który składało się 98 odcinków (Vodtvp.pl 2020a). Każdy odcinek trwa ok. 45 minut. Gospodarzem programu jest Marta Manowska. W programie występuje zazwyczaj 10 rolników-singli, którzy dzięki udziałowi w programie chcieliby znaleźć towarzyszkę życia. W odcinku pilotażowym są przedstawiane sylwetki kandydatek, a zainteresowane panie są proszone o przysyłanie listów do każdego rolnika. W kolejnych etapach programu piątka uczestników, którzy otrzymali najwięcej listów, wybiera spośród wszystkich zgłoszeń kilka kandydatek, z którymi umawia się na spotkanie. Następnie, każdy z rolników wybiera do dalszego etapu programu 3 kandydatki, które pragnie zaprosić do swojego gospodarstwa domowego. Na tym etapie uczestniczki *reality show* poznają uroki życia na wsi, pomagają rolnikowi w pracy w gospodarstwie i zajmują się domem. Na zakończenie tej części programu, rolnik musi podjąć decyzję, z którą z trzech kobiet chce kontynuować znajomość. W ostatnim odcinku programu spotykają się wszyscy rolnicy i ich wybranki. Wówczas uczestnicy dzielą się swoimi przeżyciami i opowiadają o swoich planach na przyszłość (Rolnik szuka żony 2020). Warto zauważyć, że program ten jako jedyny spośród zaprezentowanych programów randkowych nawiązuje poniekąd do klasycznych metod „podrywu” stosowanych przez mężczyzn w minionych dekadach, kiedy to wysyłali oni listy do swych wybranek. Z tym, że tutaj sytuacja jest odwrotna, gdyż listy wysyłają zainteresowane kobiety.

Zdjęcie 3. Logo programu „Rolnik szuka żony”.

Kolejnym programem rozrywkowym o tematyce randkowej typu *reality show* w formie telenoweli dokumentalnej jest „Sanatorium miłości”. Program ten jest emitowany na antenie TVP 1 w niedzielne zimowe wieczory od 2019 roku. Dotychczas wyprodukowano 3 serie programu i w sumie 30 odcinków (Majek 2020). Emisja każdego z odcinków trwa ok. 45 minut. Prowadzącą programu jest Marta Manowska. Warto zaznaczyć, że „Sanatorium miłości” jest wyłącznie polską produkcją, a jego pomysłodawcami jest dwójka Polaków: Piotr Polaj-Poleski i Iwona Karpiuk (Onet.pl 2020b). Koncepcja programu ma na celu pomoc samotnym starszym osobom w znalezieniu bratniej duszy i sprawić, że w sędziwym wieku odkryją na nowo radość z życia. W programie bierze udział 12 seniorów powyżej 60. roku życia: 6 kobiet i 6 mężczyzn. Pod koniec każdego odcinka uczestnicy programu głosują na jedną osobę, którą chcą w jakiś sposób wyróżnić w danym dniu. Osoba, która uzyska najwięcej głosów, zostaje Kuracjuszem odcinka. Nagrodzona

osoba może wybrać spośród grona seniorów jedną osobę i zaprosić ją na randkę, podczas której spędzą czas wyłącznie ze sobą. Uczestnicy, którzy zdobyli najwięcej głosów podczas całego pobytu w sanatorium, zostają zwycięzcami programu i otrzymują tytuły Królowej Turnusu i Króla Turnusu (Vod.tvp.pl 2020b).

Zdjęcie 4. Uczestnicy I edycji „Sanatorium miłości”.

Jesienią 2016 roku stacja TVN zaczęła emitować program typu *reality show* „Ślub od pierwszego wejrzenia”. Program ten jest oparty na duńskim formacie *Giftvedførste blik* i jest nadawany na kanałach TVN i TVN7. Dotychczas wyemitowano cztery serie programu, na które złożyło się 47 odcinków. Obecnie rozpoczęła się emisja piątej edycji programu. Celem programu jest przeprowadzenie eksperymentu społecznego, w którym uczestniczy sześcioro singli: 3 kobiety i 3 mężczyzn. Ekspersi dobierają każdemu uczestnikowi – na podstawie testów psychologicznych, rozmów z uczestnikami oraz ich cech biologicznych – żonę i męża. Tym samym tworzą 3 pary. Idea programu polega na zawarciu przez każdego singla ślubu w ciemno z nieznaną osobą. Każdy z uczestników pozna swojego przyszłego małżonka dopiero w dniu ślubu, w Urzędzie Stanu Cywilnego. Po zawarciu związku małżeńskiego, nowożeńcy organizują dla rodziny i najbliższych wesele, a następnie udają się w zagraniczną podróż poślubną. Po miesiącu wspólnego życia, uczestnicy programu decydują, czy chcą pozostać w małżeństwie, czy się rozwieść. Dotychczas spośród 12 wybranych przez ekspertów par jedynie 4 się nie rozwiódł, a trzy doczekały się potomstwa (Telemagazyn.pl 2016). W opinii autora artykułu, „Ślub od pierwszego wejrzenia” jest jednym z najbardziej kontrowersyjnych programów o tematyce randkowej, jakie kiedykolwiek zostały wyemitowane w polskiej telewizji, ponieważ wymaga od uczestników show podjęcia poważnych decyzji matrymonialnych w ciemno, bez poznania przyszłego współmałżonka, jego wyglądu fizycznego i cech charakteru.

Zdjęcie 5. Logo programu „Ślub od pierwszego wejrzenia”.

UWAGI KOŃCOWE – TELEWIZYJNE PROGRAMY RANDKOWE ANTIDOTUM NA SAMOTNOŚĆ W XXI WIEKU?

Wydaje się, że współcześnie dokonuje się rewolucja w kwestii nawiązywania relacji miłosnych. O przeobrażeniach w tej sferze może świadczyć kilka czynników. Po pierwsze, w przeszłości wykonanie pierwszego kroku w nawiązaniu nowej znajomości było zarezerwowane wyłącznie dla mężczyzn. Sytuacja uległa zmianie dopiero w II połowie XX wieku i było to związane z emancypacją kobiet na wielu płaszczyznach życia (zawodowej, rodzinnej, seksualnej). Od tej pory kobiety przestały być wyłącznie pasywnymi obserwatorkami męskich zalotów i coraz częściej decydują się na rozpoczęcie flirtu. Kolejna rewolucja nastąpiła w XXI stuleciu wraz z rozkwitem popularności internetowych portali randkowych i matrymonialnych (głównie Tindera). Po drugie, współcześnie coraz więcej par nawiązuje znajomość za pośrednictwem Internetu, w przeszłości natomiast pierwsze kontakty towarzyskie były inicjowane podczas dancingów, prywatek czy też poprzez swatanie przez znajomych. Po trzecie, w epoce singli, jak nazywany jest XXI wiek, stacje telewizyjne dostosowują się do istniejących realiów społecznych i coraz częściej decydują się na realizację programów rozrywkowych o tematyce randkowej, które w ostatnich latach cieszą się coraz większym uznaniem społecznym.

Warto podkreślić, że uczestnictwo w tego typu programach stanowi szansę na poznanie partnera życiowego zarówno dla ludzi młodych (Ślub od pierwszego wejrzenia) jak i tych w kwiecie wieku (Sanatorium miłości). Odpowiadając na pytanie badawcze postawione w tytule artykułu, tj. czy telewizyjne programy randkowe mogą posłużyć jako metoda na znalezienie miłości i partnera życiowego, autor artykułu stwierdza, że tego typu programy stanowią pewnego rodzaju szansę na nawiązanie wartościowej znajomości, która może zostać sfinalizowana w postaci zawarcia związku małżeńskiego, wejścia w związek czy też nawiązania bliskiej koleżeńskiej lub przyjacielskiej relacji z drugim człowiekiem, dzięki której osoby samotne przezwyciężą poczucie osamotnienia.

Wydaje się, że zasadne jest również podjęcie rozważań dotyczących motywów, jakie kierują osobami zgłaszającymi się do telewizyjnych programów o tematyce randkowej. Zdaniem autora pracy takie postępowanie ma swoje uzasadnienie w dwóch przeciwstawnych przyczynach. Po pierwsze, jest skutkiem zachodzących przemian społecznych, obserwowalnej w ciągu ostatniej dekady tzw. mody na singlizm, oraz szybkiego tempa życia. Po drugie, coraz więcej ludzi nie znajduje czasu, żeby umawiać się na randki, czy uczestniczyć w spotkaniach towarzyskich, gdzie mogą poznać swojego przyszłego partnera. Udział w telewizyjnych programach randkowych stanowi w tym wypadku szansę na poznanie kogoś interesującego. Takie postępowanie może również świadczyć o pewnych problemach natury osobistej, jak np. nieśmiałości, kryzysie męskości czy atrakcyjności fizycznej oraz nawiązywaniu tylko powierzchownych relacji interpersonalnych. Chęć uczestniczenia w telewizyjnych programach randkowych może mieć jednak zgoła odmienną

motywację i wynikać z tzw. prozaicznych przyczyn, jak chęć pokazania się na ekranie telewizora, wykorzystania swoich „5 minut” czy też pragnienia „wylansowania” się w telewizji.

BIBLIOGRAFIA:

- Adamski, Franciszek. 2002. *Rodzina. Wymiar społeczno-kulturowy*. Kraków: Wyd. UJ.
- Babbie, Earl. 2013. *Podstawy badań społecznych*, tłum. Witold Betkiewicz et al. Warszawa: PWN.
- Barszcz, Patryk. 2017a. Życie w pojedynkę w dobie społeczeństwa ponowoczesnego – alternatywa dla tradycyjnej rodziny? *Uniwersyteckie Czasopismo Socjologiczne/ Academic Journal of Sociology*, 18(1), 117-128.
- Barszcz, Patryk. 2020b. Miłość kiedyś a dziś... Przeobrażenia w nawiązywaniu miłosnych relacji interpersonalnych na przestrzeni ostatnich dziesięcioleci. W: *Miłość w naukach humanistycznych i społecznych – wybrane zagadnienia*, red. Ewelina Chodźko i Magdalena Śliwa, 43-60. Lublin: Tygiel.
- Bauman, Zbigniew. 2007. *Płynne życie*. Kraków: Wydawnictwo Literackie.
- Beck, Ulrich. 1986. *Risikogesellschaft*. Frankfurt: Suhrkamp.
- Beck, Ulrich, Anthony Giddens i Scott Lash. 1994. *Reflexive Modernization*. Cambridge: Polity Press.
- Brzezicki, Łukasz. 2017. „Pierwsza randka” w czwartkowe wieczory w Dwójce. *Premiera 16 marca*. Dostęp: 22.03.2020. <https://www.wirtualnemedi.pl/arttykul/pierwsza-randka-tvp2-uczestnicy-programu>.
- Forummedia2.pl. 2020. *[TVP1] Randka w ciemno (1992-2005)*. Dostęp: 22.03.2020. <https://forum.media2.pl/viewtopic.php?t=7660>.
- Giddens, Anthony. 1987a. *Social Theory and Modern Sociology*. Cambridge: Stanford University Press.
- Giddens, Anthony. 1990b. *The consequences of Modernity*. Cambridge: Polity Press
- Hemingway, Ernest. 2000. *Komu bije dzwon*, tłum. Bronisław Zieliński. Warszawa: Muza.
- Hirt, Katarzyna. 2020. *Historia randki – jak się zmieniała na przestrzeni lat*. Dostęp: 09.04.2020. <https://www.edarling.pl/porady/historia-randki>.
- Kosewska, Maria. 2003. Obyczaj chodzenia ze sobą w 1960 roku i w czasach dzisiejszych opisany na podstawie pisma „Filipinka”, *Kultura Popularna*, 2, 101-117.
- Kryczka, Piotr. 2007. Obyczajowość przedmałżeńska – tendencje zmian. W: *Małżeństwo i rodzina w nowoczesnym społeczeństwie*, red. Leon Dyczewski, 47-72. Lublin: Wyd. KUL.
- LeMasters, Ersel Earl. 1957. *Modern Courtship and Marriage*. New York: The Macmillan Company.
- Majek, Milena. 2020. *Co dalej z „Sanatorium Miłości”? TVP podjęła decyzję*. Dostęp: 14.04.2020. <https://plejada.pl/newsy/sanatorium-milosci-bedzie-trzeci-sezon-programu-tvp-oglasza-casting/fzgxcgq>.

- Michalik, Katarzyna. 2018. *Tinder był gwoździem do trumny biur matrymonialnych? Nic podobnego. „Klientów dzielimy na dwie grupy”*. Dostęp: 05.04.2020. <https://natemat.pl/250359,biura-matrymonialne-w-polsce-przezywaja-rozkwit-tinder-tylko-im-pomogl>.
- Naukowiec.org. 2021. *Studium przypadku, techniki badawcze*. Dostęp: 27.03.2021. https://www.naukowiec.org/wiedza/metodologia/studium-przypadku_666.html.
- Onet.pl. 2020a. „Pierwszarandka” – nowy program TVP zadebiutuje 16 marca. Dostęp: 22.03.2020. https://www.onet.pl/?utm_source=pl.wikipedia.org_viasg_plejad&utm_medium=referral&utm_campaign=leo_automatic&srcc=ucs&pid=b901dc5b-80ba-4351-8cce-4749be06f387&sid=fa6d4510-5922-45b7-8963-4dcc05c514ce&utm_v=2.
- Onet.pl. 2020b. *Twórca „Sanatorium miłości” o tym, co zobaczył w Ustroaniu: wbiło mnie w fotel*. Dostęp: 17.04.2020. <https://www.fakt.pl/kobieta/plotki/tworca-sanatorium-milosci-wspomina-jak-powstal-pomysl-na-program/4747g20#slajd-1>.
- Papilot.pl. 2020. *Randki kiedyś i dziś: Co się zmieniło w ciągu ostatnich 20 lat?* Dostęp: 05.04.2020. <https://www.papilot.pl/zwiazki/ciekawostki/20889/randki-kiedys-i-dzis-co-sie-zmienilo-w-ciagu-ostatnich-20-lat>.
- Polskie-uslugi.eu. 2020. *Biuro matrymonialne – z czym to się je?* Dostęp: 05.04.2020. <http://polskie-uslugi.eu/biuro-matrymonialne-z-czym-to-sie-je/>.
- Porady.sympatia.onet.pl. 2020. *Randkowanie wczoraj i dziś*. Dostęp: 30.03.2020. <https://porady.sympatia.onet.pl/sympatia-radzi/randkowanie-wczoraj-i-dzis/pj7vlss>.
- Szacki, Jerzy. 2012. *Historia myśli socjologicznej*. Warszawa: PWN.
- Szarota, Piotr. 2011. *Anatomia randki*. Warszawa: Wydawnictwo Literackie Muza.
- Sztompka, Piotr. 2017. *Socjologia. Analiza społeczeństwa*. Kraków: Znak.
- Telemagazyn.pl. 2016. „Ślub od pierwszego wejrzenia”. *Nowy kontrowersyjny show pojawi się na antenie TVN [WIDEO]*. Dostęp: 27.03.2020. <https://www.telemagazyn.pl/artykuly/slub-od-pierwszego-wejrzenia-nowy-kontrowersyjny-show-pojawi-sie-na-antenie-tvn-wideo-51881.html>.
- Tyszka, Zbigniew. 1974. *Socjologia rodziny*. Warszawa: PWN.
- Vodtvp.pl. 2020a. *Rolnik szuka żony*. Dostęp: 14.04.2020. <https://rolnikszukazoni.vod.tvp.pl/>.
- Vodtvp.pl. 2020b. *Sanatorium Miłości*. Dostęp: 24.03.2020. <https://vod.tvp.pl/video/sanatorium-milosci,odc-1i,40755107>.
- Wojciszke, Bogdan. 1993. *Psychologia miłości*. Gdańsk: Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne.
- Yin, Robert K. 2015. *Studium przypadku w badaniach naukowych. Projektowanie i metody*, tłum. Joanna Gilewicz. Kraków: Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego.